

Omul sau Lista?

Ce sistem electoral ne reprezinta cel mai bine interesele?

- motivatia initiatorilor -

Referinte Europene.

Codul de Bune Practici European pe Teme Electorale, adoptat de Comisia Europeana a Democratiei prin Lege (cunoscuta sub numele de Comisia de la Venetia), in a 51-a si a 52 -a Sesiune Plenara, din Iulie si Octombrie 2002, evidentiaza cele cinci principii ale drepturilor electorale: **vot universal, egal, liber, secret si individual**. Pe langa acestea, alegerile trebuiesc sa aiba un caracter periodic, cu o frecventa regulata.

Orice sistem electoral s-ar adopta, in spiritul acestui Cod, acesta va trebui sa aiba in vedere conditiile generale de implementare a acestor principii si anume:

- a) respectarea drepturilor fundamentale ale omului, in particular libera exprimare a opiniei, a gruparii si asocierii, fara de care un sistem democratic nu este real;
- b) indeplinirea conditiei de stabilitate a oricarui sistem electoral adoptat, in scopul protejarii procesului de alegeri impotriva manipularii politice;
- c) evidentierea unor proceduri care garanteaza principiile drepturilor electorale, in special:
  - a. organizarea alegerilor sa fie efectuata de o structura independenta;
  - b. prevederea procedurilor pentru observatori independenti;
  - c. proceduri pentru sistemul de contestatii;
  - d. proceduri de organizare a de sondaje electorale, in cadrul sistemului electoral adoptat.

Sisteme de vot pentru alegerea Parlamentului.

1. **Vot proportional pe liste inchise.**

Votul proportional pe liste inchise este actualul sistem de vot din Romania. In acest sistem partidele isi desemneaza o lista de candidati, ordonata dupa criteriile proprii. In functie de numarul de voturi obtinut de lista respectiva, in Parlament au acces candidatii in ordinea asezarii lor pe acea lista.

Caracteristici:

- a) reprezentare sporita;
- b) se stimuleaza prezenta partidelor mici;
- c) candidatii depind de conducerea partidului si nu de alegatori;
- d) genereaza fragmentarea spectrului politic, coducand la instabilitatea si vulnerabilitatea unei guvernari.
- e) prin acest sistem, guvernarea nu reprezinta intentia votului majoritatii, ci este rezultatul unor negocieri de formare a unei coalitii majoritare.

2. **Vot proportional pe liste deschise.**

Votul proportional pe liste deschise este o formula rar utilizata, deoarece procesul de votare este relativ complicat. In acest sistem, partidele desemneaza un numar de candidati. Acestia sunt aranjati pe lista in ordine alfabetica si nu in ordinea propusa de partid. In acest fel, electoratul are posibilitatea de a se exprima nu doar in favoarea unui anumit partid, ci si in favoarea unui anumit candidat.

Caracteristici:

- a) reprezentare sporita;
- b) se stimuleaza prezenta partidelor mici;
- c) candidatii sunt dependenti de alegatori;
- d) prezenta candidatului, pe lista ordonata alfabetic, este decisa tot de partid, chiar daca se inregistreaza o responsabilizare a alesilor fata de electorat;

- e) genereaza aparitia reprezentantilor partidelor mici, care fragmenteaza spectrul politic, conducand la instabilitatea si vulnerabilitatea unei guvernari.
- f) prin acest sistem, guvernarea nu reprezinta intentia votului majoritatii, ci este rezultatul unor negocieri de formare a unei coalitii majoritare.

3. Votul uninominal majoritar.

In cazul votului uninominal majoritar, candidatii parcurg doua etape. In prima etapa au loc alegeri interne in partidul din care acestia fac parte. Dupa desemnarea lor de catre partid, se intra in competitia electorala externa, propriu zisa. Candidaturile sunt individuale, iar intr-o circumscriptie se alege un singur parlamentar si anume cel care a obtinut cele mai multe voturi.

Caracteristici:

- a) sistemul produce o reprezentare a majoritatii, chiar daca aceasta majoritate poate insemna 15% (in cazul mai multor candidati de valoare apropiata).
- b) minoritatile, dar si partidele mici, sunt dezavantajate;
- c) sistemul de vot determina un Parlament format din componenta a 2-3 partide;
- d) partidele politice sunt determinate spre descentralizare si autonomie a organizatiilor locale;
- e) candidatii sunt responsabili fata de alegatori, circumscriptia electorala pastrand legatura stransa cu alegatorii simpatizanti;
- f) cresc sansele unei guvernari stabile, existand posibilitatea ca o majoritate sa apartina unui singur partid;

4. Vot uninominal in doua tururi.

Votul uninominal in doua tururi este practicat pe scara larga. In esenta, este foarte apropiat de sistemul votului uninominal majoritar, cu deosebirea ca in acest caz, daca nici un candidat nu a obtinut 50%+1 voturi din primul tur, se organizeaza cel de-al doilea tur de scrutin la care participa primii doi clasati. Acest sistem se utilizeaza in Romania, in cazul alegerii primarilor sau al presedintelui tarii.

Caracteristici:

Pe langa caracteristicile de mai sus, mai trebuie adaugat si avantajul unei reprezentari sporite, deoarece mandatul se aducea cu o majoritate simpla, chiar daca ea este obtinuta din al doilea tur de scrutin.

5. Vot uninominal cu compensare (mixt).

Votul uninominal cu compensare este cel mai utilizat. Prin acest sistem de vot, se aleg in mod direct si prin vot uninominal majoritar, jumătate dintre mandatele aflate in competitia electorala. Cea de-a doua jumătate a mandatelor, se repartizeaza la nivelul fiecărei circumscriptii electorale pentru ceilalti candidati, evident, pentru cei mai bine plasati.

Caracteristici:

- a) asigurarea unei mai mari reprezentativitati a minoritatilor si a partidelor mici;
- b) combina avantajele votului de lista cu cele ale votului uninominal;
- c) organizatiile locale ale partidelor sunt autonome si au responsabilitatea propunerilor;
- d) candidatii sunt direct responsabili fata de alegatori;
- e) candidatii isi finanteaza singuri campaniile electorale;

Analiza situatiei prezente in Romania.

Sistemul actual, cu lista inchisa de partid, experimentat in Romania dupa 1990, asigura o relatie proportionala intre reprezentantii cetatenilor din Parlament si suportul lor electoral, dar nu reuseste sa asigure elementele esentiale ale unei democratii autentice. Cele mai importante neajunsuri, evidentiuate din practica, sunt:

- responsabilitatea redusa din partea senatorilor si deputatilor fata de alegatori;
- implicarea minimala a alegatorilor in selectarea celor alesi in Parlament;
- aparitia multor candidati anonimi sau chiar candidati pe care alegatorii nu doresc sa-i voteze, dar care sunt favorizati de catre structurile de conducere ale partidului lor;

- întărirea excesivă a poziției liderului partidului, în defavoarea evoluției și modernizării partidului, pornind de la baza membrilor săi;
- lipsa unei legături autentice, de reprezentare, între alegători și aleși.

Utilizarea sistemului de reprezentare proporțională, a fost rafinat de partidele politice românești pe parcursul legislaturilor de după 1990, atingându-și limitele superioare de explorare și exploatare a avantajelor și evidențiind multitudinea de difuncționalități. Cel mai evident și periculos efect este cel al instabilității politice, al lipsei pârghiilor necesare generării echilibrului politic.

Modificarea sistemului electoral românesc devine un deziderat prioritar atât al partidelor politice cât și al majorității populației.

Toate dezbaterile din jurul temei reformei electorale au evidențiat **introducerea unui sistem de vot uninominal** și s-au purtat, în special, în jurul tipului de vot uninominal pe care ar urma să-l folosim:

- votul uninominal încadrat într-un sistem electoral care să asigure reprezentarea corectă a partidelor în Parlament, proporțională cu numărul de susținători;

sau

- sistem majoritar uninominal "clasic", care ar conduce la instaurarea sistemului "partidului unic" (de genul majoritarul impune regula).

Pe lângă acesta temă centrală, o serie de alte aspecte importante legate de sistemul de vot au fost în atenția partidelor politice, în scopul diferențierii legitimității aleșilor din cele două Camere ale Parlamentului, prin reforma electorală:

- vot uninominal pentru ambele Camere ale Parlamentului **sau** vot uninominal doar pentru Senat;
- alegerea tuturor senatorilor și deputaților prin vot uninominal **sau** alegerea a doar o parte dintre senatori și deputați prin vot uninominal;
- reducerea numărului de senatori și deputați **sau** păstrarea actualului număr de senatori și deputați;

Adâncind dezbaterile, forțele politice din România au fost puse în fața unor analize privind profunzimea reformei electorale:

- adoptarea scrutinului uninominal pentru toate tipurile de alegeri, inclusiv consiliile locale și județene **sau** doar pentru alegerea parlamentarilor;
- reformarea instituțiilor cu atribuții în domeniul electoral, în special Autoritatea Electorală Permanentă **sau** menținerea lor în forma actuală;
- adoptarea unui Cod Electoral care să includă, într-o formă unitară, reglementările pentru toate tipurile de alegeri și a referendumului sau modificarea uneia sau mai multora din legile electorale în vigoare. Experiențele au evidențiat că lipsa unui concept unitar, suplu și flexibil, conduce, implicit, la perpetuarea lacunelor, a incoerenței, a ambiguităților și în final, la confuzie, nefuncționalitate și instabilitate.

Sistemul electoral prin care sunt aleși senatorii și deputații are o importanță crucială în influențarea anumitor aspecte ale vieții politice și sociale și are rol de catalizator în reforma partidelor politice românești.

Audierea publică își propune să dezbata ce sistem electoral este potrivit pentru întărirea relației dintre alegători și aleși în România, pentru creșterea competenței politice și a responsabilizării aleșilor în raport cu interesul general al României și în acord cu evoluțiile europene. În acest context, întrebările care-și caută răspuns sunt:

1. Care este sistemul electoral care se pretează în România prezenta?
2. Sistemul electoral ales, se va aplica ambelor Camere ale Parlamentului sau aveți alt punct de vedere?
3. Sistemul electoral ales se va aplica și la nivelul alegerilor locale?
4. Este necesară revizuirea legislației și unificarea acesteia într-un singur pachet denumit Cod Electoral?

Necesitatea consensului pe o formulă agreată de principalele partide parlamentare și susținută de societatea românească reprezintă o necesitate pentru succesul reformei electorale pe care nu o

dorim pentru mandat sau două, ci care să asigure o construcție instituțională pe termen lung, indiferent de partidul care la un moment dat sau altul s-ar afla la putere.

Timisoara la 25 iunie 2007

Anexe obligatorii:

- Proiectul de lege pentru alegerea Camerei Deputatilor si Senatului Romaniei
- 25+2 – Sisteme electorale - prezentare APD
- 25+2 – Actorii procesului electoral – prezentare APD
- 25+2 – Organisme electorale – prezentare APD

<http://www.apd.ro/publicatii.php?cat=3>

Bibliografie: www.uninominal.auderipublice.ro

- Code of Good Practice in Electoral Matters – European Commission for Democracy through law (Venice Commission) – adopted at its 51st and 52nd sessions (July and October 2002)
- Audit of Institutional Structures and Electoral system
- Autoritate Electorala
- Citizenship and Electoral participation
- Democratic participation. France
- Election Administration in the UE
- Electoral Changes
- Electoral Reform in Italy
- Electoral reform multiparty based. Romania report.
- Germany. Proportional system.
- Models for Electoral system change.
- Proportional, Majoritarian and Mixed System.
- Pure uninominal voting.
- Taking a Stance for Democracy.
- Local Election.
- Why Electoral Reform and Party System Reorganization?
- sisteme_de_vot_uninominal_pentru_parlament
- Electoral System and Voting Procedures at Local Level
- MonitoringMethodology
- Armenia-amendamente la Codul Electoral
- 2002CommunityElectoralCode
- CUSA electoral_code
- Zambia - electoral_code_of_conduct
- OSCE-Needs Assesment report for Presidential_Elections_2007-France
- The EU Treaty
- eGovernmentInTheEUMemberStates-November2005Light
- C. Parvulescu.Local Public Administration in Romania
- Romania-Country Overview
- Early Warning Report Romania
- Sisteme de vot uninominal pentru Parlament.
- Critici la sistemul de reprezentare proportionala
- Codul electoral. Amendarea propunerii PSD